ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Մանկավարժություն և հոգեբանություն
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ _Լ.Գ.Բաղդասարյան_ /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № _8_

«_17_» _դեկտեմբեր_ 2025_ թ.

ՄՀ/բ-201 Հոգեբանության մեթոդաբանական հիմքերը ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ
Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ 031301.00.6 Հոգեբանություն
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 031301.01.6 Հոգեբանություն
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ բակալավր
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ Մանկավարժության և Հոգեբանության
/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝ հեռակա
/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ

3-րդ, 5-րդ կիս.

Դասախոս(ներ)՝ Ավագիմյան Հայկ
/անուն, ազգանուն/

Էլ. հասցե/ներ avagym@mail.ru

Վանաձոր- 2025թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում 3
2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները 3
3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները 4
4. Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները ....
5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների ....
6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը ....
7. Ուսումնական աշխատանքները տեսակները ....
8. Դասավանդման մեթոդներ... ...
9. Ուսումնառության մեթոդները ....
10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը ....
11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ.....................
12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ.. ...
    12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ ...
    12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ.. ...
    12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ... ...
    12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ ....
13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում..................... ...
14. Գնահատում.. ...
    14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում...................................... ...
    14.2. Հարցաշար.. ...
    14.3. Գնահատման չափանիշներ.. ...
15. Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ... ...

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. **Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում.**

«Հոգեբանության մեթոդաբանական հիմքերը» դասընթացը կարևորվում է հոգեբանության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է «Հոգեբանություն» կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտական» կրթամասում:

2. **Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.**
   - **2.1.** Դասընթացի նպատակն է մեթոդաբանական գրագիտության հիմքերի տիրապետում և հոգեբանության ոլորտում ժամանակակից մեթոդանական իրադրության մեջ կողմնորոշվելու կարողության յուրացում:
   - **2.2.** Դասընթացի խնդիրներն են.
     - Գիտության մեթոդաբանության մասին ընդհանուր պատկերացման ձևավորում;
     - :Բնության, հասարակության և մարդու մասին գիտություններում մեթոդաբանաան վերլուծության հիմնական մակարդակների հետ ծանոթացում;
     - Հոգեբանության հիմնական սկզբունքների, կատեգորիաների և մեթոդների մասին պատկերացումների ռեֆլեքսիա;
     - Հոգեբանության ժամանակակից մեթոդաբանական իրադրության մեջ կողմնորոշում և ժամանակակից գիտության հիմնական մեթոդաբանական հարացույցերի առանցքային առանձնահատկությունների ու ռացիոնալության հիմնական իդեալների ընկալում;
     - Հոգեբանական ուղղությունների, դպրոցների և առանձին ուսումնասիրությունների մեթոդաբանական դիրքորոշումը սահմանելու կարողության մշակում;
     - Սեփական հետազոտության և գործնական աշխատանքի մեթոդաբանական հիմքերը հասկանալու ու ձևակերպելու կարողության մշակում:

3. **Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները /դասընթացները/**……

   «Հոգեբանության մեթոդաբանական հիմքերը» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների գիտելիքների և հմտությունների առկայությունը «Հոգեբանություն» մասնագիտության բակալավրի կրթական ծրագրում ուսուցանվող «Ընդհանուր հոգեբանություն», «Զարգացման հոգեբանություն», «Փիլիսոփայություն», «Սոցիալական հոգեբանություն», «Հոգեբանության պատմություն» և «Փորձարարական հոգեբանություն» դասընթացներից:

4. **Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը և /կամ կոմպետենցիաները.**

«Հոգեբանության մեթոդաբանական հիմքերը» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

1. իմանա ժամանակակից հոգեբանության փիլիսոփայական-մեթոդաբանական հիմքերը,
2. իմանա հոգեբանության մեջ կիրառվող ժամանակակից մեթոդաբանական մոտեցումները հումանիտար գիտելիքի նկատմամբ
3. իմանա գիտության զարգացման համար առավել մեծ մեթոդաբանակն նշանակություն ունեցող ժամանակակից հոգեբանության հարացույցերը և հայեցակարգերը
4. իմանա գիտության մեթոդաբանության՝ օբյեկտ, առարկա, մեթոդ հիմնական հասկացությունների սահմանումը
5. Տիրապետի «հարացույց», «ռացիոնալության դսական և ոչ դասական իդեալներ» հասկացություններին;
6. Տիրապետի գործունեության, գիտակցության, անգիտակցականի, պատկերի, արտացոլման, անձի, իմաստի, մշակութային միջոցի, մշակութային ծրագրի, հաղորդակցման և ապրման կատեգորիաներին
7. Կարողանա վերլուծել հոգեբանության տարբեր դպրոցների և ուղղությունների մեթոդաբանական դիրքորոշումը
8. Կարողանա գիտակցել սեփկան հետազոտական կամ գործնական աշխատանքի մեթոդաբանկան հիմքերը;
9. Կարողանա հիմնավորել սեփական մեթոդաբանական դիրքորոշման ընտրությունը;
10. Կարողանա0 օգտվել հոգեբանության հիմնական սկզբունքներից՝ ակտիվություն, զարգացում, դետերմինիզմ, համակարգայնություն:

***5.* Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների[1].**

«Հոգեբանության մեթոդաբանական հիմքերը» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել հոգեբանի մասնագիտական գործունեության ընթացքում, ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և հոգեբանության բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

***6.* Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը**

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)		**4 կրեդիտ/120 ժամ**

[1] Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

Աշխատանքի տեսակը	ժամաքանակ	ժամաքանակ
Դասախոսություն		8
Գործնական աշխատանք		4
Սեմինար պարապմունք		
Լաբորատոր աշխատանք		4
Ինքնուրույն աշխատանք		104
Ընդամենը		120
Ստուգման ձևը (ընթացիկ քննություն)		քննություն

7. <u>Ուսումնական աշխատանքների տեսակները</u>[2] .

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:
- **Սեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Սեմինարի ընթացքում ուսանողները

[2] Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:
Սեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել ելույթի բովանդակությանհարցադրումների և պատասխանների մասին:

- **<u>Լաբորատոր աշխատանքները</u>** նպաստում են տեսական նյութի առավել լավ յուրացմանը և ամրապնդմանը: Լաբորատոր աշխատանքները նպատակ ունեն ամրապնդելու ուսումնասիրվող թեմաների տեսական դրույթները, ուսանողներին ուսուցանելու փորձարարական հետազոտությունների մեթոդները, հաղորդելու ինքնուրույն վերլուծության, տվյալների ամփոփման, լաբորատոր սարքավորումների, համակարգիչների, սարքերի, էլեկտրոնային ծրագրերի հետ աշխատելու փորձ և հմտություններ: Լաբորատոր աշխատանքն անցկացման համար ուսանողը պարտավոր է ուսումնասիրել թեմային վերաբերող տեսական նյութը (դասախոսություն, համապատասխան գրականություն) և փորձի, հետազոտության մեթոդոլոգիան:
Դասախոսի հսկողությամբ ուսանողը իրականացնում է փորձը, հետազոտությունը, գրանցում է արդյունքները և կատարում (գրանցում) համապատասխան եզրա-կացություն
- **<u>Ինքնուրույն աշխատանքը</u>** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:
Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են[3]՝
    - **<u>Ռեֆերատ</u>** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
    - **<u>Գործարար խաղեր</u>** – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործ-ընթացների նմանակեղծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսում-նասիրման և լուծման նպատակով:
    - **<u>Էսսե</u>** – արձակ ստեղծագործություն՝ քննադատության և լրագրության ժանրի որևէ խնդրի ազատ վերլուծություն:
    - **<u>Կլոր սեղան</u>** – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:
    - **<u>Կոնկրետ իրավիճակների վերլուծություն</u>** – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
    - **<u>Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում</u>** – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
    - **<u>Զեկույց</u>** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:

---
[3] Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

8. **Դասավանդման մեթոդներներն են՝**[4] հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր….

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են**[5]՝ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ալգորիթմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում….

[4] Ներկայացված են օրինակներ։ Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել։
[5] Ներկայացված են օրինակներ։ Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել։

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների[6].

հ/հ	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապմունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	ինքնուրույն աշխատանք
1.	Ընդհանուր պատկերացում գիտության մեթոդաբանության մասին (մեթոդաբանություն, հարացույց, տեսություն, մեթոդ հասկացությունները);	1				14
2.	Հոգեբանության տեսական մոտեցումները և գիտական ուսումնասիրությունների հայեցակարգերը:	1		2		10
3.	Հոգեբանական գիտելիքի և ճանաչողության առանձնահատկությունները: Գիտական և ոչ գիտական հոգեբանական գիտելիքը:	1				14
4.	Գիտական հետազոտական ծրագրերի մեթոդաբանությունը ժամանակակից հոգեբանության մեջ:	1		2		10
5.	Հոգեբանական գիտության հիմնական մեթոդաբանական խնդիրները: Մեթոդաբանական ճգնաժամի խնդիրները:	1				14
6.	Հոգեբանության հիմնական բացատրական սկզբունքները և մեկնաբանության մոտեցումները:	1			2	14
7.	Հոգեբանական հետազոտությունների անցկացման սխեմաներ, պլաններ, հնարքներ և մեթոդներ:	1				14
8.	Տեսական, փորձարարական, կիրառական հոգեբանության և հոգեբանական պրակտիկայի հարաբերակցությունը:	1				12
9.	Հոգեբանության սկզբունքային հարացուցայնությունը: Հոգեբանության երեք հարացույցերը:	-			2	10

[6] Նման է օրացուցային պլանին

ԸՆԴԱՄԵՆԸ	8		4	4	108

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

հ/հ	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Афанасьев, В. В. Методология и методы научного исследования : учебное пособие для бакалавриата и магистратуры / В. В. Афанасьев, О. В. Грибкова, Л. И. Уколова. — Москва : Издательство Юрайт, 2019. — 154 с.	2019
2.	Большой психологический словарь / под ред. Мещерякова Б.Г., Зинченко В.П., М.: 2003 - 672 с	2003
3.	Венгер А.Л. Психологические рисуночные тесты: Иллюстрированное руководство. – М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2003. – 160 с: ил	2003
4.	Гудвин Дж. Исследование в психологии: методы и планирование. СПБ.: Питер, 2004.	2004
5.	Журавлев Д. В. Методология и методы психолого-педагогического исследования: Курс лекций. М.: Издательство МГОУ, 2003.	2003
6.	Козлов Н. Лучшие психологические игры и упражнения. - Екатеринбург, АРД ЛТД, 1997. - 144 с.	1997
7.	Мазилов В.А. Методология психологической науки. -Ярославль, 2003.	2003
8.	Метод беседы в психологии: Учебное пособие для студентов факультетов психологии высших учебных заведений по специальностям 52100 и 020400 — «Психология* / Редакторсоставитель А. М. Айламазьян. — М.: Смысл, 1999. — 222 с	1999
9.	Попов С. В. Визуальное наблюдение. - СПб., Речь, 2002.	2002
10.	Практическая психодиагностика. / под ред. Райгородского Д.Я.. – Самара: БАХРАХ, 1998.	1998
11.	Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии. Изд.2-е, доп.ипереpаб. / под ред. А.А.Крылова и С.А.Маничева. – СПб., Изд.СпбГУ, Питер, 2003. 560 с.	2003
12.	Регуш Л.А. Практикум по наблюдению и наблюдательности. СПб., Питер, 2001.- 176 с.	2001
13.	Романова Е. С, Потемкина О. Графические методы в психологической диагностике. DOC. М.: Дидакт, 1991. - 164 с	1991
14.	Столяренко Л.Д. Основы психологии (с практикумом). - Ростов / Д., Феникс, 1996. - 736	1996
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Аванесян Г.М. Практикум психологических исследований. Ереван: ЕГУ, 2017. 50с	2017
2.	Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психологической диагностике. - СПб., 2000.	2000
3.	Гусев А.Н. и др. Общий психологический практикум. - М., 1997	1997

4.	Корнилова Т В. Введение в психологический эксперимент. - М , 1997	1997
5.	Марищук В.Л., Сенопальников Е.В., Шестаков С.С.Психодиагностическая беседа с элементами физиогномики. В 3-х частях. - СПб., 1996.	1996
6.	Милграм С. Экспериментальная социальная психология. - СПб., 2001. 400 с.	2001
7.	Лаппо-Данилевский, А. С. Методология истории в 2 ч. Часть 2. Методы исторического изучения / А. С. Лаппо-Данилевский. — Москва : Издательство Юрайт, 2019. — 315 с	2019
8.	Психологическая диагностика/ Ред.-сост. Е.М. Борисова. Бийск, 1993.	1993
9.	Регуш Л. А. Наблюдение в практической психологии. - СПб., 1998.	1998
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.	http://www.psytest.ru	
2.	http://www.ht.ru	
3.	http://www.psylist.net	
4.	http://koob.ru	
5.	http://www.imaton.ru	
6.	http://psychology-online.net/articles/doc-1211.html	
7.	http://flogiston.ru	
8.	http://voppsy.ru	
9.	http://psychol.ras.ru/08.shtml	
10.	http://www.psy.msu.ru/science/vestnik/index.html	

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Գրականություն[7]
1.	Ընդհանուր պատկերացում գիտության մեթոդաբանության մասին (մեթոդաբանություն, հարացույց, տեսություն, մեթոդ հասկացությունները):	Մեթոդաբանություն, հարացույց, տեսություն, մեթոդ հասկացությունները: Գիտության դասական և հետդասական հարացույցերը: Հարացույցի, տեսության և կատեգորիալ ապարատի հասկացությունները հոգեբանական	2	ՊԳ1; ՊԳ4; ԼԳ7

[7] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

		գիտության մեջ: Մեթոդաբանության նշանակությունը գիտական ուսումնասիրություններում: Հոգեբանական գիտելիքի առանձնահատկությունը: Գիտական հեղափոխության հասկացությունն ըստ Տ.Կունի: Գիտական հարացույցի առանձնահատկությունները:		
2.	Հոգեբանության տեսական մոտեցումները և գիտական ուսումնասիրությունների հայեցակարգերը:	Հետազոտական ծրագրերի մեթոդաբանությունը հոգեբանության մեջ: Ժամանակակից հոգեբանության հիմնական դպրոցներն ու ուղղությունները: Հոգեբանական մոտեցումներն ու դրանց տեսությունների կառուցման հիմնարար սկզբունքները: Տեսական աշխատանքի փուլերը: Բացատրական վարկածների մշակումը որպես տեսական աշխատանքի փուլ: Հետազոտության մեթոդաբանություն և մեթոդներ: Որակական և քանակական վերլուծության հայեցակարգերը:	2	ՊԳ1; ՊԳ7; ԼԳ7
3.	Հոգեբանական գիտելիքի և ճանաչողության առանձնահատկությունները: Գիտական և ոչ գիտական հոգեբանական գիտելիքը:	Ժամանակակից պատկերացումները գիտական ճանաչողության մասին: Գիտելիքների տեսակները և հատկությունները: Ճանաչողության հիմնական օպերացիաները: Ճանաչողական գործընթացի փուլերը:	2	ՊԳ1; ՊԳ5; ԼԳ4; ԼԳ7:

		Գիտական և ոչ գիտական հոգեբանական գիտելիքը: Հոգեբանության ներդրումը գիտության մեթոդաբանության մեջ և մեթոդաբանական գիտելիքի նշանակությունը հոգեբանության համար:Հոգեբանության առարկայի ճանաչողության նկատմամբ ժամանակակից մոտեցումների վերլուծությունը:		
4.	Գիտական հետազոտական ծրագրերի մեթոդաբանությունը ժամանակակից հոգեբանության մեջ:	Գիտական հետազոտական ծրագրերի վերլուծությունը ժամանակակից հոգեբանության մեջ: Մեթոդաբանական համախմբերի ընտրության խնդիրը հոգեբանական հետազոտություններում: «Ինքնագնահատականի» համարժեք գնահատման և հոգեբան-տեսաբանի, հոգեբան-հետազոտողի, պրակտիկ հոգեբանի ու հոգեբան-պրակտիկի չափորոշիչների գնահատման խնդիրը հոգեբանության մեջ: Գիտական աշխատանքի կառուցվածքը (ավարտական աշխատանք, հոդված, մենագրություն, ատենախոսություն): Գիտական աշխատանքին ներկայացվող պահանջները (բովանդակություն, ձևավորում, ոճ, շարադրանք):	2	ՊԳ1;ՊԳ4;ՊԳ5; ԼԳ1; ԼԳ7;
5.	Հոգեբանական գիտության	Հոգեբանական գիտաքյան ներկա	4	ՊԳ1; ՊԳ5; ԼԳ4

	հիմնական մեթոդաբանական խնդիրները: Մեթոդաբանական ճգնաժամի խնդիրները:	դրության սահմանման խնդիրը: Գիտության ճգնաժամի հատկանիշները: Մեթոդաբանական հեռանկարների բացահայտման խնդիրը: Հոգեբանության մեթոդաբանության զարգացման կանխատեսումը: Հոգեվերլուծության, հոգետեխնիկայի և գործունեության տեսության մեթոդաբանական նշանակությունը հոգեբանական հետազոտության ժամանակակից մոտեցումների մշակման մեջ:		
6.	Հոգեբանության հիմնական բացատրական սկզբունքները և մեկնաբանության մոտեցումները:	Հոգեբանության բացատրական սկզբունքների մշակման խնդիրը: Մեկնաբանության հիմնական մոտեցումները (գենետիկական, համակարգային, գործառնական, համալիր) և հոգեբանության բացատրական սկզբունքները (դետերմինիզմի, համակարգայանության, զարգացման, ակտիվության): Հոգեբանության առանցքային խնդիրների սահմանման հիմնախնդիրը: Հոգեբանության առանցքային խնդիրները (հոգեֆիզիկական, հոգեֆիզիոլոգիական, հոգեգնոստիկ): Հիմնական հոգեկան գործընթացների և անձնային հատկանիշների գնահատման մեթոդիկաների ընտրության և և	4	ՊԳ1; ՊԳ5; ՊԳ10; ՊԳ11

		աշխատանքի տեխնոլոգիաները: Մեթոդի էությունը հոգեբանական հետազոտության գործընթացում:		
7.	Հոգեբանական հետազոտությունների անցկացման սխեմաներ, պլաններ, հնարքներ և մեթոդներ:	Մեթոդաբանական մոտեցումների կապը հետազոտությունների մեթոդական կազմակերպման հետ: Հետազոտական սխեմաների, պլանների և մեթոդների դասակարգումը հոգեբանության մեջ: Հոգեբանի հոգեախտորոշիչ, կանխարգելիչ և թերապևտիկ աշխատանքի մարտավարության առանձնահատկությունները: Վատ կոմունիկացիայի բնորոշ պատճառները (կարծրատիպեր, կանխակալություն, խախտված հարաբերություններ, ուշադրության և հետաքրքրության պակաս, արտահայտությունների կառուցման մեջ սխալներ, տոնայնության սխալ ընտրություն և այլն):	4	ՊԳ1; ՊԳ5; ՊԳ7;ՊԳ10; ՊԳ12 : ԼԳ5
8.	Տեսական, փորձարարական, կիրառական հոգեբանության և հոգեբանական պրակտիկայի հարաբերակցությունը:	Տեսական հոգեբանության, պրակտիկ հոգեբանության և հոգեբանական պրակտիկայի հիմնական տարբերությունները ու հատման կետերը: Պրակտիկ հոգեբանության և հոգեբանական պրակտիկայի հարաբերակցության խնդիրը: Հոգեբանական տեսության	4	ՊԳ1;ՊԳ5; ՊԳ7;ՊԳ10; ՊԳ11

		հոգեբանական պրակտիկայից տարանջատվածության ժամանակակից ասպեկտները: Հետազոտության կոնկրետ օբյեկտում որոնելի օրինաչափությունների արտահայտվածության խնդիրը:		
9.	Հոգեբանության սկզբունքային հարացուցայնությունը: Հոգեբանության երեք հարացույցերը:	Բնագիտական, հումանիստական և հոգետեխնիկական հարացույցերը հոգեբանության մեջ: Երեք հարացույցերի հիմնական սկզբունքները: Հոգեբանի գործունեության ոլորտի և նրա նկատմամբ վերաբերմունքի առանձնահատկությունները՝ կախված նրա կողմից ընդունվող հարացույցից: Հոգեբանական պրակտիկայի ինստիտուտների բացակայության ժամանակաշրջանի ազդեցությունը:	4	ՊԳ1; ՊԳ7; ՊԳ10; ԼԳ1

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Ստուգման ձևը	Գրականություն[8]
1.	Ընդհանուր պատկերացում	Մեթոդաբանություն,	2	Բանավոր	ՊԳ1; ՊԳ4; ԼԳ7

[8] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

	գիտության մեթոդաբանության մասին (մեթոդաբանություն, հարացույց, տեսություն, մեթոդ հասկացությունները);	հարացույց, տեսություն, մեթոդ հասկացությունները: Գիտության դասական և հետդասական հարացույցերը: Հարացույցի, տեսության և կատեգորիալ ապարատի հասկացությունները հոգեբանական գիտության մեջ: Մեթոդաբանության նշանակությունը գիտական ուսումնասիրություններում: Հոգեբանական գիտելիքի առանձնահատկությունը: Գիտական հեղափոխության հասկացությունն ըստ Տ.Կունի: Գիտական հարացույցի առանձնահատկությունները:			
2.	Հոգեբանության տեսական մոտեցումները և գիտական ուսումնասիրությունների հայեցակարգերը:	Հետազոտական ծրագրերի մեթոդաբանությունը հոգեբանության մեջ: Ժամանակակից հոգեբանության հիմնական դպրոցներն ու ուղղությունները: Հոգեբանական մոտեցումներն ու դրանց տեսությունների կառուցման	2	Բանավոր	ՊԳ1; ՊԳ7; ԼԳ7

		հիմնարար սկզբունքները: Տեսական աշխատանքի փուլերը: Բացատրական վարկածների մշակումը որպես տեսական աշխատանքի փուլ: Հետազոտության մեթոդաբանություն և մեթոդներ: Որակական և քանակական վերլուծության հայեցակարգերը:			
3.	Հոգեբանական գիտելիքի և ճանաչողության առանձնահատկությունները: Գիտական և ոչ գիտական հոգեբանական գիտելիքը:	Ժամանակակից պատկերացումները գիտական ճանաչողության մասին: Գիտելիքների տեսակները և հատկությունները: Ճանաչողության հիմնական օպերացիաները: Ճանաչողական գործընթացի փուլերը: Գիտական և ոչ գիտական հոգեբանական գիտելիքը: Հոգեբանության ներդրումը գիտության մեթոդաբանության մեջ և մեթոդաբանական գիտելիքի նշանակությունը հոգեբանության համար:Հոգեբանության	2	Բանավոր	ՊԳ1; ՊԳ5; ԼԳ4; ԼԳ7:

		առարկայի ճանաչողության նկատմամբ ժամանակակից մոտեցումների վերլուծությունը:			
4.	Գիտական հետազոտական ծրագրերի մեթոդաբանությունը ժամանակակից հոգեբանության մեջ:	Գիտական հետազոտական ծրագրերի վերլուծությունը ժամանակակից հոգեբանության մեջ: Մեթոդաբանական համախմբերի ընտրության խնդիրը հոգեբանական հետազոտություններում: «Ինքնագնահատականի» համարժեք գնահատման և հոգեբան-տեսաբանի, հոգեբան-հետազոտողի, պրակտիկ հոգեբանի ու հոգեբան-պրակտիկի չափորոշիչների գնահատման խնդիրը հոգեբանության մեջ: Գիտական աշխատանքի կառուցվածքը (ավարտական աշխատանք, հոդված, մենագրություն, ատենախոսություն): Գիտական աշխատանքին ներկայացվող պահանջները (բովանդակություն,	2	Բանավոր	ՊԳ1;ՊԳ4;ՊԳ5; ԼԳ1; ԼԳ7;

		ձևավորում, ոճ, շարադրանք):			
5.	Հոգեբանական գիտության հիմնական մեթոդաբանական խնդիրները: Մեթոդաբանական ճգնաժամի խնդիրները:	Հոգեբանական գիտության ներկա դրության սահմանման խնդիրը: Գիտության ճգնաժամի հատկանիշները: Մեթոդաբանական հեռանկարների բացահայտման խնդիրը: Հոգեբանության մեթոդաբանության զարգացման կանխատեսումը: Հոգեվերլուծության, հոգետեխնիկայի և գործունեության տեսության մեթոդաբանական նշանակությունը հոգեբանական հետազոտության ժամանակակից մոտեցումների մշակման մեջ:	4	Բանավոր	ՊԳ1; ՊԳ5; ԼԳ4
6.	Հոգեբանության հիմնական բացատրական սկզբունքները և մեկնաբանության մոտեցումները:	Հոգեբանության բացատրական սկզբունքների մշակման խնդիրը: Մեկնաբանության հիմնական մոտեցումները	2	Բանավոր	ՊԳ1; ՊԳ5; ՊԳ10; ՊԳ11

		(գենետիկական, համակարգային, գործառնական, համալիր) և հոգեբանության բացատրական սկզբունքները (դետերմինիզմի, համակարգայնության, զարգացման, ակտիվության): Հոգեբանության առանցքային խնդիրների սահմանման հիմնախնդիրը: Հոգեբանության առանցքային խնդիրները (հոգեֆիզիկական, հոգեֆիզիոլոգիական, հոգեգնոստիկ): Հիմնական հոգեկան գործընթացների և անձնային հատկանիշների գնահատման մեթոդիկաների ընտրության և և աշխատանքի տեխնոլոգիաները: Մեթոդի էությունը հոգեբանական հետազոտության գործընթացում:			
7.	Հոգեբանական հետազոտությունների անցկացման	Մեթոդաբանական մոտեցումների կապը	4	Բանավոր	ՊԳ1; ՊԳ5; ՊԳ7;ՊԳ10; ՊԳ12 : ԼԳ5

	սխեմաներ, պլաններ, հնարքներ և մեթոդներ:	հետազոտությունների մեթոդական կազմակերպման հետ: Հետազոտական սխեմաների, պլանների և մեթոդների դասակարգումը հոգեբանության մեջ: Հոգեբանի հոգեախտորոշիչ, կանխարգելիչ և թերապևտիկ աշխատանքի մարտավարության առանձնահատկությունները: Վատ կոմունիկացիայի բնորոշ պատճառները (կարծրատիպեր, կանխակալություն, խախտված հարաբերություններ, ուշադրության և հետաքրքրության պակաս, արտահայտությունների կառուցման մեջ սխալներ, տոնայնության սխալ ընտրություն և այլն):			
8.	Տեսական, փորձարարական, կիրառական հոգեբանության և հոգեբանական պրակտիկայի հարաբերակցությունը:	Տեսական հոգեբանության, պրակտիկ հոգեբանության և հոգեբանական պրակտիկայի հիմնական տարբերությունները ու	2	Բանավոր	ՊԳ1;ՊԳ5; ՊԳ7;ՊԳ10; ՊԳ11

		հատման կետերը: Պրակտիկ հոգեբանության և հոգեբանական պրակտիկայի հարաբերակցության խնդիրը: Հոգեբանական տեսության հոգեբանական պրակտիկայից տարանջատվածության ժամանակակից ասպեկտները: Հետազոտության կոնկրետ օբյեկտում որոնելի օրինաչափությունների արտահայտվածության խնդիրը:			
9.	Հոգեբանության սկզբունքային հարացուցայնությունը: Հոգեբանության երեք հարացույցերը:	Բնագիտական, հումանիստական և հոգետեխնիկական հարացույցերը հոգեբանության մեջ: Երեք հարացույցերի հիմնական սկզբունքները: Հոգեբանի գործունեության ոլորտի և նրա նկատմամբ վերաբերմունքի առանձնահատկությունները՝ կախված նրա կողմից ընդունվող հարացույցից:	4	Բանավոր	ՊԳ1; ՊԳ7; ՊԳ10; ԼԳ1

		Հոգեբանական պրակտիկայի ինստիտուտների բացակայության ժամանակաշրջանի ազդեցությունը:			

12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Ստուգման ձևը	Գրականություն[9]
1.	Էմպիրիկ մեթոդների կիրառությունը հոգեբանական հետազոտություններում:	Պրոֆեսիոգրաֆիա՝ մասնագիտության կողմից մարդու անձնային հատկանիշներին, հոգեբանական ընդունակություններին, հոգեֆիզիկական հնարավորություններին ներկայացվող պահանջների ուսումնասիրության մեթոդ: Պրոֆեսիոգրաֆիան և հոգեբանական պահանջները: Յատուկ	2	գրավոր	

[9] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

		ընդունակությունների ուսումնասիրության մեթոդներ: Հատուկ ընդունակությունների թեստեր (անգլ. aptitudetests)՝ գործունեության կոնկրետ ձևում մարդու արդյունավետության (անարդյունավետության) կանխատեսման համար ընդունակությունների թեստեր: Ինտելեկտի թեստեր, մասնագիտական ընտրություն:			
2.	Տվյալների առաջնային մշակում	Տվյալների քանակական և որակական մշակում: Խմբում փոխհարաբերությունների կառուցվածքի սոցիոմետրիկական ուսումնասիրություն: Սոցիոմետրիան՝ սոցիալական հոգեբանության մեթոդ է, որի նպատակն է խմբում միջանձնային հարաբերությունների կառուցվածքի քանակական արտահայտման համար, որոշակի սոցիոմետրիկական չափորոշիչով խմբի անդամների փոխադարձ ընտրությունների քանակից և բնույթից: Ռեֆերենտոմետրիա: Ռեֆերենտոմետրիան՝	2	գրավոր	

		մեթոդիկա է, որի օգնությամբ բացահայտվում է խմբի յուրաքանչյուր անդամի նշանակելիության աստիճանը խմբի անդամների համար: Ե.Վ.Ծչեդրինայի «Ռեֆերենտոմետրիա» մեթոդիկան:			
3.	Դիտումը որպես հոգեբանական հետազոտության մեթոդ	Դիտման մեթոդի ընդհանուր բնութագիր: Օբյեկտիվ դիտման մեթոդի բնութագիրը: Օբյեկտիվ դիտման մեթոդը՝ էմպիրիկ հետազոտության ընդհանուրգիտական մեթոդ է: Յոգեբանության մեջ կիրառվում է հոգեկան գործունեության միջնորդավորված ուսումնասիրության համար վարքային դրսևորումների ու ֆիզիոլոգիական գործընթացների դիտման (գրանցման) միջոցով, որոնք հետազոտողի վարկածի համաձայն՝ բացահայտում են հոգեկան գործընթացները: Ռ.Բեյլզի մեթոդիկան դիտման մեթոդների համակարգում: Դիտման	2	Բանավոր, գրավոր	

		մեթոդը ոչ վերբալ կոմունիկացիայի վերլուծության ժամանակ: Անձի ոչ վերբալ վարքի փորձագիտական գնահատման մեթոդիկան (Վ.Ա.Լաբունսկայա): Հոգեբանական հատկությունների դիտարկվող արտաքին դրսևորումները, անձի վարքային դիմապատկերի կառուցվածքը: Բնութագրեր կազմելու սկզբունքները դիտումների հիման վրա: Սթոտի դիտման քարտը: Լոնգիտյուդային դիտումը, Սերգեյ Միրոշնիչենկոյի «Рождённые в СССР» (7, 14, 21, 28 лет) վավերագրական ֆիլմերի ցիկլի օրինակով:			
4.	Գիտափորձը որպես հոգեբանական հետազոտության մեթոդ	Գիտափորձի անցկացման փուլերը՝ հիմնախնդրի նախնական առաջադրում, աշխատանք գիտական գրականության հետ, վարկածի հստակեցում և փոփոխականների սահմանում, փորձարարական գործիքի	2		

		ընտրություն, ընտրանքի ձևավորում, գիտափորձի անցկացում, վիճակագրական մշակում, արդյունքների մեկնաբանություն և եզրակացություններ: Փոփոխականների տեսակներ՝ անկախ, կախյալ, միջանկյալ, վերահսկվող, կողմնակի: Վարկածի տեսակները: Գիտափորձի անցկացման պլանները: Գիտափորձերի օրինակներ համացանցից:			
5.	Ուսումնասիրության պրոյեկտիվ մեթոդներ	Լրացման մեթոդիկաներ՝ Կ.Գ.Յունգի ասոցիատիվ թեստ, «Անավարտ նախադասություններ, «Ո՞վ եմ ես»: Մեկնաբանության մեթոդիկաներ՝ ԹԱԹ, ՄԱԹ, Ռոզենցվեյգի ֆրուստրացիայի թեստ, Ժիլի թեստ, Սոնդիի թեստ: Կառուցակարգման մեթոդիկաներ՝ Գ.Ռորշախի պատահական նկարների մեկնաբանություն: Ստեղծագործության արդյունքների ուսումնասիրության			

		մեթոդիկաներ՝ ռեսպոնդենտի նկարած նկարի մեկնաբանություն, «Տուն, Ծառ, Մարդ», «Երկու Տուն», «Ընտանիքի նկար», «Մարդն անձրևի տակ» «Գոյություն չունեցող կենդանի»			

12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը[10]	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն[11]
1.	Ընդհանուր պատկերացում գիտության մեթոդաբանության մասին (մեթոդաբանություն, հարացույց, տեսություն, մեթոդ հասկացությունները);	Մեթոդաբանություն, հարացույց, տեսություն, մեթոդ հասկացությունները: Գիտության դասական և հետդասական հարացույցերը: Հարացույցի, տեսության և կատեգորիալ ապարատի հասկացությունները հոգեբանական գիտության մեջ: Մեթոդաբանության նշանակությունը գիտական ուսումնասիրություններում: Հոգեբանական գիտելիքի առանձնահատկությունը: Գիտական հեղափոխության հասկացությունն ըստ Տ.Կունի: Գիտական հարացույցի առանձնահատկությունները:	**<u>Զեկույց</u>**		բանավոր	ՊԳ1; ՊԳ4; ԼԳ7

[10] Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը

[11] Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

2.	Հոգեբանության տեսական մոտեցումները և գիտական ուսումնասիրությունների հայեցակարգերը:	Հետազոտական ծրագրերի մեթոդաբանությունը հոգեբանության մեջ: Ժամանակակից հոգեբանության հիմնական դպրոցներն ու ուղղությունները: Հոգեբանական մոտեցումներն ու դրանց տեսությունների կառուցման հիմնարար սկզբունքները: Տեսական աշխատանքի փուլերը: Բացատրական վարկածների մշակումը որպես տեսական աշխատանքի փուլ: Հետազոտության մեթոդաբանություն և մեթոդներ: Որակական և քանակական վերլուծության հայեցակարգերը:	**Զեկույց**		բանավոր	ՊԳ1; ՊԳ7; ԼԳ7

3.	Հոգեբանական գիտելիքի և ճանաչողության առանձնահատկությունները: Գիտական և ոչ գիտական հոգեբանական գիտելիքը:	Ժամանակակից պատկերացումները գիտական ճանաչողության մասին: Գիտելիքների տեսակները և հատկությունները: Ճանաչողության հիմնական օպերացիաները: Ճանաչողական գործընթացի փուլերը: Գիտական և ոչ գիտական հոգեբանական գիտելիքը: Հոգեբանության ներդրումը գիտության մեթոդաբանության մեջ և մեթոդաբանական գիտելիքի նշանակությունը հոգեբանության համար:Հոգեբանության առարկայի ճանաչողության նկատմամբ ժամանակակից մոտեցումների վերլուծությունը:	**Դասախոսություն**		բանավոր	ՊԳ1; ՊԳ5; ԼԳ4; ԼԳ7:

4.	Գիտական հետազոտական ծրագրերի մեթոդաբանությունը ժամանակակից հոգեբանության մեջ:	Գիտական հետազոտական ծրագրերի վերլուծությունը ժամանակակից հոգեբանության մեջ: Մեթոդաբանական համախմբերի ընտրության խնդիրը հոգեբանական հետազոտություններում: «Ինքնագնահատականի» համարժեք գնահատման և հոգեբան-տեսաբանի, հոգեբան-հետազոտողի, պրակտիկ հոգեբանի ու հոգեբան-պրակտիկի չափորոշիչների գնահատման խնդիրը հոգեբանության մեջ: Գիտական աշխատանքի կառուցվածքը (ավարտական աշխատանք, հոդված, մենագրություն, ատենախոսություն): Գիտական աշխատանքին ներկայացվող պահանջները (բովանդակություն, ձևավորում, ոճ, շարադրանք):	**Դեկույց**		բանավոր	ՊԳ1;ՊԳ4;ՊԳ5; ԼԳ1; ԼԳ7;

5.	Հոգեբանական գիտության հիմնական մեթոդաբանական խնդիրները: Մեթոդաբանական ճգնաժամի խնդիրները:	Հոգեբանական գիտաթյան ներկա դրության սիմանման խնդիրը: Գիտության ճգնաժամի հատկանիշները: Մեթոդաբանական հեռանկարների բացահայտման խնդիրը: Հոգեբանության մեթոդաբանության զարգացման կանխատեսումը: Հոգեվերլուծության, հոգետեխնիկայի և գործունեության տեսության մեթոդաբանական նշանակությունը հոգեբանական հետազոտության ժամանակակից մոտեցումների մշակման մեջ:	**<u>Ջեկույց</u>**		բանավոր	ՊԳ1; ՊԳ5; ԼԳ4

6.	Հոգեբանության հիմնական բացատրական սկզբունքները և մեկնաբանության մոտեցումները:	Հոգեբանության բացատրական սկզբունքների մշակման խնդիրը: Մեկնաբանության հիմնական մոտեցումները (գենետիկական, համակարգային, գործառնական, համալիր) և հոգեբանության բացատրական սկզբունքները (դետերմինիզմի, համակարգայանության, զարգացման, ակտիվության): Հոգեբանության առանցքային խնդիրների սահմանման հիմնախնդիրը: Հոգեբանության առանցքային խնդիրները (հոգեֆիզիկական, հոգեֆիզիոլոգիական, հոգեգնոստիկ): Հիմնական հոգեկան գործընթացների և անձնային հատկանիշների գնահատման մեթոդիկաների ընտրության և և աշխատանքի տեխնոլոգիաները: Մեթոդի էությունը հոգեբանական հետազոտության գործընթացում:	**Դեկույց**		բանավոր	ՊԳ1; ՊԳ5; ՊԳ10; ՊԳ11

7.	Հոգեբանական հետազոտությունների անցկացման սխեմաներ, պլաններ, հնարքներ և մեթոդներ:	Մեթոդաբանական մոտեցումների կապը հետազոտությունների մեթոդական կազմակերպման հետ: Հետազոտական սխեմաների, պլանների և մեթոդների դասակարգումը հոգեբանության մեջ: Հոգեբանի հոգեախտորոշիչ, կանխարգելիչ և թերապևտիկ աշխատանքի մարտավարության առանձնահատկությունները: Վատ կոմունիկացիայի բնորոշ պատճառները (կարծրատիպեր, կանխակալություն, խախտված հարաբերություններ, ուշադրության և հետաքրքրության պակաս, արտահայտությունների կառուցման մեջ սխալներ, տոնայնության սխալ ընտրություն և այլն):	**Չեկույց**		բանավոր	ՊԳ1; ՊԳ5; ՊԳ7;ՊԳ10; ՊԳ12 ; ԼԳ5

8.	Տեսական, փորձարարական, կիրառական հոգեբանության և հոգեբանական պրակտիկայի հարաբերակցությունը:	Տեսական հոգեբանության, պրակտիկ հոգեբանության և հոգեբանական պրակտիկայի հիմնական տարբերությունները ու հատման կետերը: Պրակտիկ հոգեբանության և հոգեբանական պրակտիկայի հարաբերակցության խնդիրը: Հոգեբանական տեսության հոգեբանական պրակտիկայից տարանջատվածության ժամանակակից ասպեկտները: Հետազոտության կոնկրետ օբյեկտում որոնելի օրինաչափությունների արտահայտվածության խնդիրը:	**Զեկույց**		բանավոր	ՊԳ1;ՊԳ5; ՊԳ7;ՊԳ10; ՊԳ11

9.	Հոգեբանության սկզբունքային հարացուցայնությունը: Հոգեբանության երեք հարացույցերը:	Բնագիտական, հումանիստական և հոգետեխնիկական հարացույցերը հոգեբանության մեջ: Երեք հարացույցերի հիմնական սկզբունքները: Հոգեբանի գործունեության ոլորտի և նրա նկատմամբ վերաբերմունքի առանձնահատկությունները՝ կախված նրա կողմից ընդունվող հարացույցից: Հոգեբանական պրակտիկայի ինստիտուտների բացակայության ժամանակաշրջանի ազդեցությունը:	**Զեկույց**		բանավոր	ՊԳ1; ՊԳ7; ՊԳ10; ԼԳ1

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում[12]

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	Համակարգիչ. պրոյեկտոր, ինտերակտիվ գրատախտակ
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	Համակարգիչ. պրոյեկտոր, ինտերակտիվ գրատախտակ

[12] Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

Սարքեր, սարքավորումներ	
Համակարգչային ծրագրեր	
Այլ	

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառկման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի[13]:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի գնահատում դասերին հաճախումների հաշվառման միջոցով՝առավելագույնը 20 միավոր,
- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է **բանավոր քննությամբ**:

---

[13]«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.062022թ.),

14.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

1. Մեթոդաբանություն, հարացույց, տեսություն, մեթոդ հասկացությունները:
2. Գիտության դասական և հետդասական հարացույցերը:
3. Հարացույցի, տեսության և կատեգորիալ ապարատի հասկացությունները հոգեբանական գիտության մեջ:
4. Մեթոդաբանության նշանակությունը գիտական ուսումնասիրություններում:
5. Հոգեբանական գիտելիքի առանձնահատկությունը:
6. Գիտական հեղափոխության հասկացությունն ըստ Տ.Կունի:
7. Գիտական հարացույցի առանձնահատկությունները:
8. Հետազոտական ծրագրերի մեթոդաբանությունը հոգեբանության մեջ:
9. Ժամանակակից հոգեբանության հիմնական դպրոցներն ու ուղղությունները:
10. Հոգեբանական մոտեցումներն ու դրանց տեսությունների կառուցման հիմնարար սկզբունքները:
11. Տեսական աշխատանքի փուլերը:
12. Բացատրական վարկածների մշակումը որպես տեսական աշխատանքի փուլ:
13. Հետազոտության մեթոդաբանություն և մեթոդներ:
14. Որակական և քանակական վերլուծության հայեցակարգերը:
15. Ժամանակակից պատկերացումները գիտական ճանաչողության մասին:
16. Գիտելիքների տեսակները և հատկությունները:
17. Ճանաչողության հիմնական օպերացիաները:
18. Ճանաչողական գործընթացի փուլերը:
19. Գիտական և ոչ գիտական հոգեբանական գիտելիքը:
20. Հոգեբանության ներդրումը գիտության մեթոդաբանության մեջ և մեթոդաբանական գիտելիքի նշանակությունը հոգեբանության համար:
21. Հոգեբանության առարկայի ճանաչողության նկատմամբ ժամանակակից մոտեցումների վերլուծությունը:
22. Գիտական հետազոտական ծրագրերի վերլուծությունը ժամանակակից հոգեբանության մեջ:
23. Մեթոդաբանական համախմբերի ընտրության խնդիրը հոգեբանական հետազոտություններում:
24. «Ինքնագնահատականի» համարժեք գնահատման և հոգեբան-տեսաբանի, հոգեբան-հետազոտողի, պրակտիկ հոգեբանի ու հոգեբան-պրակտիկի չափորոշիչների գնահատման խնդիրը հոգեբանության մեջ:
25. Գիտական աշխատանքի կառուցվածքը (ավարտական աշխատանք, հոդված, մենագրություն, ատենախոսություն):
26. Գիտական աշխատանքին ներկայացվող պահանջները (բովանդակություն, ձնավորում, ոճ, շարադրանք):
27. Հոգեբանական գիտության ներկա դրության սահմանման խնդիրը:
28. Գիտության ճգնաժամի հատկանիշները:
29. Մեթոդաբանական հեռանկարների բացահայտման խնդիրը:
30. Հոգեբանության մեթոդաբանության զարգացման կանխատեսումը:
31. Հոգեվերլուծության, հոգետեխնիկայի և գործունեության տեսության մեթոդաբանական նշանակությունը հոգեբանական հետազոտության ժամանակակից մոտեցումների մշակման մեջ:
32. Հոգեբանության բացատրական սկզբունքների մշակման խնդիրը:
33. Մեկնաբանության հիմնական մոտեցումները (գենետիկական, համակարգային, գործառնական, համալիր) և հոգեբանության բացատրական սկզբունքները (դետերմինիզմի, համակարգայանության, զարգացման, ակտիվության):
34. Հոգեբանության առանցքային խնդիրների սահմանման հիմնախնդիրը:

35. Հոգեբանության առանցքային խնդիրները (հոգեֆիզիկական, հոգեֆիզիոլոգիական, հոգեգնոստիկ)։
36. Հիմնական հոգեկան գործընթացների և անձնային հատկանիշների գնահատման մեթոդիկաների ընտրության և և աշխատանքի տեխնոլոգիաները։
37. Մեթոդի էությունը հոգեբանական հետազոտության մեջ
38. Մեթոդաբանական մոտեցումների կապը հետազոտությունների մեթոդական կազմակերպման հետ։
39. Հետազոտական սխեմաների, պլանների և մեթոդների դասակարգումը հոգեբանության մեջ։
40. Հոգեբանի հոգեախտորոշիչ, կանխարգելիչ և թերապևտիկ աշխատանքի մարտավարության առանձնահատկությունները։
41. Վատ կոմունիկացիայի բնորոշ պատճառները (կարծրատիպեր, կանխակալություն, խախտված հարաբերություններ, ուշադրության և հետաքրքրության պակաս, արտահայտությունների կառուցման մեջ սխալներ, տոնայնության սխալ ընտրություն և այլն)։
42. Տեսական հոգեբանության, պրակտիկ հոգեբանության և հոգեբանական պրակտիկայի հիմնական տարբերությունները ու հատման կետերը։
43. Պրակտիկ հոգեբանության և հոգեբանական պրակտիկայի հարաբերակցության խնդիրը։
44. Հոգեբանական տեսության հոգեբանական պրակտիկայից տարանջատվածության ժամանակակից ասպեկտները։
45. Հետազոտության կոնկրետ օբյեկտում որոնելի օրինաչափությունների արտահայտվածության խնդիրը։
46. Բնագիտական, հումանիստական և հոգետեխնիկական հարացույցերը հոգեբանության մեջ։
47. Երեք հարացույցերի հիմնական սկզբունքները։
48. Հոգեբանի գործունեության ոլորտի և նրա նկատմամբ վերաբերմունքի առանձնահատկությունները՝ կախված նրա կողմից ընդունվող հարացույցից։
49. Հոգեբանական պրակտիկայի ինստիտուտների բացակայության ժամանակաշրջանի ազդեցությունը։

49.1. Գնահատման չափանիշները[14].

- Տեսական գիտելիքները 40։
- Գործնական աշխատանքները 20։
- Սեմինար պարապմունքները……։
- Լաբորատոր աշխատանքները 20։
- Ինքնուրույն աշխատանքը 20։

[14] Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

Մասնագիտություն՝ 031301.00.6 Հոգեբանություն

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 031301.01.6 Հոգեբանություն

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ բակալավր

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2025

<table>
<tr><td>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</td><td colspan="4">ՄՀ/բ-201 Հոգեբանության մեթոդաբանական հիմքերը</td></tr>
<tr><td>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</td><td colspan="4">4 կրեդիտ</td></tr>
<tr><td>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</td><td colspan="4">3-րդ տարի, 5-րդ կիսամյակ</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ժամերի բաշխումը</td><td rowspan="4">Լսարանային</td><td rowspan="4">16</td><td>Դասախոսություն</td><td>8</td></tr>
<tr><td>Սեմինար</td><td>-</td></tr>
<tr><td>Լաբորատոր աշխատանք</td><td>4</td></tr>
<tr><td>Գործնական աշխատանք</td><td>4</td></tr>
<tr><td>Ինքնուրույն</td><td colspan="3">104</td></tr>
<tr><td>Ընդամենը</td><td colspan="3">120</td></tr>
<tr><td>Ստուգման ձևը</td><td colspan="4">քննություն</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի նպատակը</td><td colspan="4">մեթոդաբանական գրագիտության հիմքերի տիրապետում և հոգեբանության ոլորտում ժամանակակից մեթոդանական իրադրության մեջ կողմնորոշվելու կարողության յուրացում:</td></tr>
<tr><td>Դասընթացի վերջնարդյունքները</td><td colspan="4">Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.

Գիտելիք

1. իմանա ժամանակակից հոգեբանության փիլիսոփայական-մեթոդաբանական հիմքերը,
2. իմանա հոգեբանության մեջ կիրառվող ժամանակակից մեթոդաբանական մոտեցումները հումանիտար գիտելիքի նկատմամբ
3. իմանա գիտության զարգացման համար առավել մեծ մեթոդաբանակն նշանակություն ունեցող ժամանակակից հոգեբանության հարացույցերը և հայեցակարգերը
4. իմանա գիտության մեթոդաբանության՝ օբյեկտ, առարկա, մեթոդ հիմնական հասկացությունների սահմանումը

Հմտություն

1. Տիրապետի «հարացույց», «ռացիոնալության դսական և ոչ դասական իդեալներ» հասկացություններին;
2. Տիրապետի գործունեության, գիտակցության, անգիտակցականի, պատկերի, արտացոլման, անձի, իմաստի, մշակութային միջոցի, մշակութային ծրագրի, հաղորդակցման և ապրման կատեգորիաներին</td></tr>
</table>

	Կարողունակություն 1. Կարողանա վերլուծել հոգեբանության տարբեր դպրոցների և ուղղությունների մեթոդաբանական դիրքորոշումը 2. Կարողանա գիտակցել սեփկան հետազոտական կամ գործնական աշխատանքի մեթոդաբանկական հիմքերը; 3. Կարողանա հիմնավորել սեփական մեթոդաբանական դիրքորոշման ընտրությունը; 4. Կարողանա0 օգտվել հոգեբանության հիմնական սկզբունքներից՝ ակտիվություն, զարգացում, դետերմինիզմ, համակարգայնություն։
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Ընդհանուր պատկերացում գիտության մեթոդաբանության մասին (մեթոդաբանություն, հարացույց, տեսություն, մեթոդ հասկացությունները); Թեմա 2.Հոգեբանության տեսական մոտեցումները և գիտական ուսումնասիրությունների հայեցակարգերը։ Թեմա 3. Հոգեբանական գիտելիքի և ճանաչողության առանձնահատկությունները։ Գիտական և ոչ գիտական հոգեբանական գիտելիքը։ Թեմա 4.Գիտական հետազոտական ծրագրերի մեթոդաբանությունը ժամանակակից հոգեբանության մեջ։ Թեմա 5. Հոգեբանական գիտության հիմնական մեթոդաբանական խնդիրները։ Մեթոդաբանական ճգնաժամի խնդիրները։ Թեմա 6. Հոգեբանության հիմնական բացատրական սկզբունքները և մեկնաբանության մոտեցումները։ Թեմա 7. Հոգեբանական հետազոտությունների անցկացման սխեմաներ, պլաններ, հնարքներ և մեթոդներ։ Թեմա 8. Տեսական, փորձարարական, կիրառական հոգեբանության և հոգեբանական պրակտիկայի հարաբերակցությունը։ Թեմա 9. Հոգեբանության սկզբունքային հարացուցայնությունը։ Հոգեբանության երեք հարացույցերը։
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Բանավոր հարցում, անհատական և խմբային առաջադրանքներ, բազմակի ընտրության թեստեր, բանավեճ, քննարկում, ելույթ։
Գրականություն	Պարտադիր- 1. Афанасьев, В. В. Методология и методы научного исследования : учебное пособие для бакалавриата и магистратуры / В. В. Афанасьев, О. В. Грибкова, Л. И. Уколова. — Москва : Издательство Юрайт, 2019. — 154 с. 2. Большой психологический словарь / под ред. Мещерякова Б.Г.,

Зинченко В.П., М.: 2003 - 672 с

3. Венгер А.Л. Психологические рисуночные тесты: Иллюстрированное руководство. – М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2003. – 160 с: ил
4. Гудвин Дж. Исследование в психологии: методы и планирование. СПБ.: Питер, 2004.
5. Журавлев Д. В. Методология и методы психолого-педагогического исследования: Курс лекций. М.: Издательство МГОУ, 2003.
6. Козлов Н. Лучшие психологические игры и упражнения. - Екатеринбург, АРД ЛТД, 1997. - 144 с
7. Мазилов В.А. Методология психологической науки. -Ярославль, 2003.
8. Метод беседы в психологии: Учебное пособие для студентов факультетов психологии высших учебных заведений по специальностям 52100 и 020400 — «Психология* / Редакторсоставитель А. М. Айламазьян. — М.: Смысл, 1999. — 222 с
9. Попов С. В. Визуальное наблюдение. - СПб., Речь, 2002
10. Практическая психодиагностика. / под ред. Райгородского Д.Я.. – Самара: БАХРАХ, 1998.
11. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии. Изд.2-е, доп.ипереpаб. / под ред. А.А.Крылова и С.А.Маничева. – СПб., Изд.СпбГУ, Питер, 2003. 560 с.
12. Регуш Л.А. Практикум по наблюдению и наблюдательности. СПб., Питер, 2001.- 176 с.
13. Романова Е. С, Потемкина О. Графические методы в психологической диагностике. DOC. М.: Дидакт, 1991. - 164 с
14. Столяренко Л.Д. Основы психологии (с практикумом). - Ростов / Д., Феникс, 1996. - 736

Լրացուցիչ-

1. Аванесян Г.М. Практикум психологических исследований. Ереван: ЕГУ, 2017. 50с
2. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психологической диагностике. - СПб., 2000.
3. Гусев А.Н. и др. Общий психологический практикум. - М., 1997
4. Корнилова Т В. Введение в психологический эксперимент. - М , 1997
5. Милграм С. Экспериментальная социальная психология. - СПб., 2001. 400 с.
6. Марищук В.Л., Сенопальников Е.В., Шестаков С.С.Психодиагностическая беседа с элементами физиогномики. В 3-х частях. - СПб., 1996.
7. Лаппо-Данилевский, А. С. Методология истории в 2 ч. Часть 2. Методы исторического изучения / А. С. Лаппо-Данилевский. — Москва : Издательство Юрайт, 2019. — 315 с
8. Регуш Л. А. Наблюдение в практической психологии. - СПб., 1998.
9. Психологическая диагностика/ Ред.-сост. Е.М. Борисова. Бийск, 1993.